

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА СТАТИСТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СТАТИСТИКИ,
ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЛЬНОСТІ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Перший проректор
наукowo-педагогічної роботи
Л.Є. Момотюк
«01» вересня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 13. ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ДУМКИ

Ступінь вищої освіти **Бакалавр**

Галузь знань **05 «Соціальні та поведінкові науки»**

Спеціальність **051 «Економіка»**

Освітньо-професійна програма **«Прикладна статистика та бізнес-аналітика»**

Київ
2022 рік

Робоча програма з дисципліни «Історія економіки та економічної думки» для студентів спеціальності 051 «Економіка», «31» серпня 2022 року. – 42 с.

Розробник: Залюбовська С.С., доцент кафедри економіки та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності, к.е.н., доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економіки та менеджменту зовнішньоекономічної діяльності
Протокол від «30» серпня 2022 року № 1

Схвалено Вченою радою фінансово-економічного факультету НАСOA
Протокол від «31» серпня 2022 року № 1

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3,0	Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» Спеціальність 051 «Економіка»	Обов'язкова
Модулів – 1	Освітньо-професійна програма: «Прикладна статистика та бізнес-аналітика»	Рік підготовки:
Змістових модулів – 3		2-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр
		4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної та індивідуальної роботи студента – 2	Рівень освіти: перший (бакалаврський)	Лекції
		30 год.
		Практичні, семінарські
		24 год.
		Самостійна робота
		36 год.
		Вид контролю: екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Мета вивчення навчальної дисципліни – сформувати цілісне уявлення щодо закономірностей і особливостей історичного розвитку господарства та економічної думки країн Європейської цивілізації; систематизувати знання щодо механізму функціонування економічної системи в площині здобутків історико-економічної науки.

2.2. Завдання вивчення навчальної дисципліни: забезпечити фундаментальну економічну підготовку фахівців з урахуванням здобутків сучасної історико-економічної науки; сприяти формуванню у студентів економічної культури та творчого економічного мислення; поглибити знання з економічної теорії; оволодіти сучасною методологією та методами історико-економічного дослідження процесів і явищ господарського життя суспільства; сформувати уявлення щодо закономірностей і тенденції сучасного розвитку економіки та економічної науки.

2.3. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні етапи в процесі генезису та еволюції історико-економічної думки;
- історичні форми господарських систем суспільства Європейської цивілізації та логіку їхньої еволюції;
- роль обміну та його особливості в господарській сфері суспільства;
- основні етапи суспільного поділу праці та форм власності на засоби виробництва;
- основні етапи науково-технологічних змін в суспільстві та їхній вплив на розвиток економіки та її структури;
- історичні форми господарств, їхню ефективність та причини занепаду;
- інституційну структуру економіки та особливості її трансформаційних перетворень на різних етапах розвитку суспільства;
- методологічні основи різних економічних шкіл (концепцій), особливості розроблених ними економічних понять та категорій, їхнє місце та роль у формуванні сучасних економічних поглядів.

вміти:

- орієнтуватись у напрямках розвитку сучасної економічної науки;
- порівнювати різні за змістом і методологією економічні школи та напрямки, аналізувати їх переваги, недоліки, внесок до економічної теорії;
- окреслити тенденції розвитку сучасної економічної науки;
- використовувати історичний досвід організації господарського життя суспільства для аналізу процесів і явищ і сучасній економіці, враховуючи вплив на них цивілізаційних чинників;
- обґрунтовувати власний погляд на історичні події та факти та публічно його репрезентувати;
- застосовувати методи історико-економічної науки для дослідження економічних процесів і явищ.

2.4. Найменування компетентностей, формування яких забезпечує вивчення навчальної дисципліни:

СК3. Розуміння особливостей провідних наукових шкіл та напрямів економічної науки.

ЗК2. Здатність зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

2.5 Передумови для вивчення навчальної дисципліни – наявність систематичних та ґрунтовних знань з компоненти освітньо-професійної програми «Основи економічної науки».

2.6. Результати навчання:

РН4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.

РН7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ГОСПОДАРСТВО ТА ЕКОНОМІЧНА ДУМКА ДО ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Тема 1. Вступ. Предмет і метод історії економіки та економічної думки

Фундаментальний характер історико-економічних досліджень. Структура історико-економічної науки. Предмет історії економіки та економічної думки. Історичні факти та їхнє віддзеркалення в економічній думці.

Теоретичні моделі розвитку науки. Кумулятивна модель П. Дюгема. Фальсифікаційна модель К. Поппера. Теорія наукових революцій Т. Куна та її пояснення М. Бронфенбреннером і Д. Метою. Модель конкуруючих програм досліджень І. Лакатоша.

Основні етапи генезису і еволюції економічної думки. Етапи та напрями розвитку історії економіки.

Методологія та методи історико-економічної науки. Системний підхід; філософські і загальнонаукові методи; методи сучасної економічної теорії. Особливості методів історії економіки та економічної думки. Емпіричні методи: спостереження, порівняння, систематизація, вимірювання. Відбір та робота з джерелами економічної думки.

Підходи та критерії періодизації господарського розвитку суспільства. Періодизація на основі формаційної (стадійної) парадигми: С. Десницький, Ф. Ліст, Б. Гільдебранд, К. Бюхер, К. Маркс, В. Левицький, К. Поланьї, В. Ростоу, Д. Белл, Е. Тоффлер, Дж. К. Гелбрейт.

Циклічні схеми періодизації історико-економічного розвитку суспільства: Дж. Віко, Й. Гердер, Е. Мейер.

Цивілізаційна парадигма господарської еволюції. Поняття цивілізації. Схема світової історії К. Ясперса. Вирішальна роль людини. Порівняльний аналіз формаційної та цивілізаційної парадигм. Системи Л. Моргана, М. Данилевського, О. Шпенглера, А. Дж. Тойнбі, С. Хантінгтона.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 6, 7]

Інформаційні ресурси: [1, 2, 3, 4, 5]

Тема 2. Господарство первісного суспільства та ранніх цивілізацій

Природа та еволюція господарства общинного суспільства. Господарство та господарська діяльність у первісному суспільстві. Типи господарств. Привласнювальне господарство. Неолітична революція: виникнення виробничо-відтворювального господарства.

Община як центр соціальної й господарської організації первісного суспільства. Історичні типи общин. М. Зібер про общину первісного суспільства. Первісні форми кооперації та спеціалізації, внутрішньо общинний та між

общинний поділ праці. Соціальні та господарські наслідки виробництва надлишкового продукту. Реципрокний обмін та редистрибуційний розподіл в общині.

Господарство та господарська діяльність давнього населення України.
Первісне господарство та основні види господарської діяльності. Культури давніх землеробів та скотарів. Суспільство трипільської культури та особливості її господарської сфери. Скотарі степової смуги. Синполітійні первісні суспільства доби бронзи.

Господарство та економічна думка ранніх цивілізацій

Цивілізація як новий щабель у розвитку людства. Вождівство як перехідна ланка від первісності до цивілізації. Передумови становлення господарської сфери суспільств ранніх цивілізацій. Фактори становлення ранніх цивілізацій. Осілий спосіб життя. Розвиток землеробства. Зростання чисельності та концентрації населення. Виробництво додаткового натурального продукту. Суспільні умови становлення ранніх цивілізацій.

Перші цивілізації (IV – III тис. до н.е.). Господарський розвиток та економічна думка в *Месопотамії*. Зрошувальне землеробство та особливості його суспільної організації. Релігійні вірування. Господарство храмових громад стародавнього Шумеру. Економічна думка народів Передньої Азії: закони царя Хаммурапі, Хетські закони.

Господарський розвиток *Стародавнього Єгипту*. Зрошувальне землеробство як основа господарської діяльності. Роль державної влади в розвитку землеробства. Господарство царського двору та сільської громади. Економічна думка Стародавнього Єгипту: «Повчання гераклеопольського царя...», «Повчання Ахтоя, сина Дауфа, своєму синові Піопі», «Проречення Іпусера».

Суспільство *крито-мікенської цивілізації* та особливості його господарської сфери. Природно-географічні умови розвитку господарської діяльності. Галузева структура господарств. Критські «палац-держави» та їхнє господарське значення. Особливості господарства мікенського суспільства. Причини занепаду крито-мікенської цивілізації.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 6,7]

Інформаційні ресурси: [5]

Тема 3. Господарський розвиток та економічна думка Східної та Західної цивілізації (VIII ст. до н. е. – V ст. н. е.)

Осьовий час та формування світових цивілізацій. Усвідомлення самоцінності людини. Формування власності на засоби виробництва. Соціальні трансформації та зміни у виробництві.

Східна цивілізація та її характеристика. Іригаційне землеробство як господарська основа цивілізації Стародавнього Сходу. Соціальна структура суспільства. Система «влада-власність». Роль грошей. Рента-податок.

Суспільно-економічний розвиток Давньої Індії. Економічна думка у староіндійській «Артхашастрі» Каутільї.

Соціально-господарський устрій Давнього Китаю. Система розподілу і роль держави. Економічна думка Стародавнього Китаю: історичні форми господарств у працях Конфуція; реформи Ван Мана трактат “Гуань-цзи”.

Західна цивілізація та господарський розвиток античних держав. Особливий тип політичної організації. Роль полісів у становленні Західної цивілізації. Формування власності.

Господарство *Стародавньої Греції*. Особливості державного устрою та господарського розвитку. Два типи античних держав: Спарта і Афіни. Закони Лікурга і реформи Солона. Суспільно-економічні погляди Анахарсія Скіфського. Ксенофонт як ідеолог «ойкосного» господарства. Платон та його ідеальна держава. Господарство Давньої Греції в «Нікомаховій етиці» та «Політиці» Аристотеля.

Економічний розвиток *Давнього Риму*. Елементи товарного господарства та його інститути. Закони XII Таблиць. Земельна власність та її трансформація. Реформи братів Граків. Початок люмпенізації населення. Вілла і латифундія – основні форми господарств. Катон Старший: «Землеробство». Класичне рабство і його трансформація. Варрон та Луцій Колумелла про рабство (праця «Про сільське господарство»). Криза рабовласницької системи та причини загибелі античного світу. Економічні погляди раннього християнства. Августин Блаженний. Іоан Златоуст.

Перші ознаки *ранньокласового суспільства на теренах України* доби заліза. Господарство киммерійців та скіфів. Господарський розвиток античних міст-держав Північного Причорномор'я.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 5,6,7]

Інформаційні ресурси: [5]

Тема 4. Феодальна система господарства та економічна думка європейської християнської цивілізації (V – XV ст.)

Загальна характеристика середньовічних цивілізацій. Роль релігії у становленні Східної (ісламської) та Західної (християнської) цивілізації. Особливості суспільств Східної цивілізації в середньовіччі. Специфіка інституту власності. Міста та їхня роль у господарському житті Сходу. Економічна думка країн середньовічного Сходу (Індія, Китай, Японія, Арабський Халіфат, Османська імперія).

Роль християнства в розвитку господарського життя суспільств Європи. Розпад Римської імперії на Східну (Візантійську) та Західну (Римську) та його вплив на специфіку цивілізаційних процесів в Європі. Державний устрій та особливості господарського розвитку Візантії. Форми господарств.

Основні риси господарського життя суспільств Західноєвропейської цивілізації. Етапи розвитку феодальної системи господарювання в Західній Європі. Господарство Франкського королівства (V–X ст.). Основні форми

феодалного землеволодіння. Церковне землеволодіння. Відносини залежності та види феодалної ренти. Особливості розвитку феодалізму в Англії та Німеччині. Економічна думка раннього середньовіччя: «Салічна правда».

Розвиток аграрних відносин та сільського господарства в XI–XV ст. у країнах Західної Європи. Організація феодалного господарства та його форми (сеньйорія, манор). Селянські господарства манс, віргата, гуф. «Капітулярій про вілли».

Ремесло і торгівля у господарській системі феодалного суспільства. Виникнення середньовічних міст. Корпоративні відносини. Комунальні революції. Роль середньовічних міст у розвитку товарного господарства. Цехові регламенти як пам'ятка економічної думки середньовіччя. Економічні погляди каноністів. Тома Аквінський.

Ранньофеодална держава Київська Русь: господарський розвиток та пам'ятки економічної думки. Формування давньоруської держави. «Повість минулих літ». Феодалне землеволодіння (вотчина). Форми залежності в господарській сфері (холопи, закупи, рядовичі, смерди). Феодална рента. Особливості формування фіскальних інститутів. Реформи княгині Ольги. «Повчання» Володимира Мономаха.

Давньоруське місто: відмінні та спільні риси із середньовічними містами Західної Європи. Організація ремесла та торгівлі. «Руська правда». Галицько-Волинська держава, її господарський розвиток. Галицько-Волинський літопис. Економічні наслідки татаро-монгольської навали.

Господарський розвиток українських земель в умовах феодално-кріпосницької системи (XVI – перша пол. XVII ст.) Регіонально-територіальний характер економіки України. Вплив Польщі та Литви на господарський розвиток українських земель. Розвиток аграрної сфери економіки. Землеволодіння магнатів, шляхти, церкви. Закріпачення селян. Слободи. Трансформація феодалної ренти. Виникнення та поширення фільваркової системи. Соціальні верстви населення: слуги, челядь, тяглі люди. «Устава на волоки» (1557).

Міста і містечка. Цехова система ремесла. Магдебурзьке право. Територіальний поділ праці. Внутрішня та зовнішня торгівля.

Економічні аспекти світогляду Станіслава Оріховського-Роксолана та Івана Вишенського.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 5, 7]

Інформаційні ресурси: [5]

Тема 5. Генезис ринкової господарської системи та економічної науки в Європі (XVI - перша половина XVIII ст.)

Цивілізаційні фактори розвитку господарських систем європейських держав: політичні, соціальні, духовно-культурні. Трансформація станово-представницької монархії в абсолютизм. Формування нації як суспільного суб'єкта. Міста як осередки нових господарських відносин, поглиблення

товарно-грошових відносин, розширення торговельних зв'язків. Зародження нових суспільних класів: приватні власники засобів виробництва і наймані працівники. Епоха Відродження. Гуманізм як ідеологія Відродження. Розкол у католицькій церкві. Реформація. Виникнення протестантської релігії, утвердження трудової етики.

Великі географічні відкриття та їхні соціально-економічні наслідки: зародження колоніальної системи; генезис світового ринку товарів, капіталу та праці; «революція цін».

Первісне нагромадження капіталу як вихідний пункт становлення ринкової економіки. Розвиток продуктивних сил та початок науково-технічного прогресу. Перша наукова революція. Зростання ролі кустарної та мануфактурної форми виробництва. Нові форми господарств у аграрній сфері.

Передумови виникнення і загальна характеристика меркантилізму. Особливості раннього і пізнього меркантилізму. Теорії «грошового» і «торгового» балансу. Англійський меркантилізм: У. Стаффорд, Т. Ман, Дж. Стюарт. Французський меркантилізм: Ж. Б. Кольбер, Ж. Боден, А. Монкретьєн. Меркантилізм в Італії: Г. Скаруффі, Б. Даванцаті, А. Серра, А. Дженовезі. Камералістика і меркантилізм в Німеччині: Я. Борниць, Х. Безольд. Внесок меркантилізму до економічного аналізу. Протекціонізм як практичний вияв меркантилізму.

Особливості первісного нагромадження в провідних країнах Західної Європи. *Англія* – країна класичного первісного нагромадження капіталу та розвитку ринкової економіки. Мануфактурна промисловість та «аграрний переворот» в Англії. Розвиток океанської торгівлі. Формування банківської системи. Розвиток внутрішньої торгівлі та формування національного ринку.

Франція. Роль держави у становленні мануфактурного виробництва. Політика кольбертизму. Формування земельного ринку. Фіскальна політика як основне джерело нагромадження капіталу у Франції. Фінансова система Дж. Ло.

Формування класичної школи політичної економії. Теоретичні основи критики меркантилізму: Дж. Локк, П. Буагільбер, У. Петті. Погляди Д. Г'юма (Юма) і Р. Кантільйона на торгівлю і грошовий обіг. Цінність і потреби у розумінні Ф. Гальяні.

Фізіократи – французький варіант класичної політичної економії. Концепції «природного порядку» і «laissez faire». Вчення фізіократів про чистий продукт, продуктивну і непродуктивну працю. Господарство як система в «Економічній таблиці» Франсуа Кене. Економічні погляди та економічна політика А.Тюрго.

Зародження політичної економії в Англії. Адам Сміт як економіст мануфактурного періоду розвитку ринкової економіки. «Дослідження про природу і причини багатства народів» (1776). Методологія А. Сміта. Вчення про розподіл праці, обмін, гроші. Теорія цінності. Вчення про класи і доходи, продуктивну і непродуктивну працю. Капітал і проблема відтворення.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 5, 6, 7]

Інформаційні ресурси: [5]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2

ГОСПОДАРСТВО ТА ЕКОНОМІЧНА ДУМКА ПЕРІОДУ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Тема 6. Еволюція ринкового господарства та економічної думки в країнах Європейської цивілізації (друга половина XVII –70-і рр. XIX ст.)

Ринкове господарство як консолідований результат демократичної, індустріальної та освітньої революцій. Буржуазно-демократичні революції й утвердження нової політичної, соціальної та економічної системи в суспільствах Європейської цивілізації. Просвітництво як ідеологічне та інтелектуальне підґрунтя становлення буржуазного суспільства. Освітні революції і їхній вплив на розвиток ринкового господарства країн Європейської цивілізації. Формування інститутів ринкової економіки.

Промислова технічна революція (переворот): сутність і значення для світового цивілізаційного процесу та формування матеріально-технічної бази ринкової економіки. Підсумки промислового перевороту.

Особливості формування ринкового господарства в окремих країнах Європейської цивілізації. Велика Британія – батьківщина промислового перевороту. Політичні, економічні та соціальні передумови, хід та наслідки промислового перевороту в Англії. Генезис ринкового господарства в Англії. Поглиблення поділу праці та виникнення нових форм господарювання. Формування ринкової інфраструктури.

Особливості промислового перевороту у Франції та його роль для становлення національного ринку. Парцелярна система. Панування дрібної промисловості. Становлення економіки лихварського типу.

Особливості становлення ринкових відносин у США. Початок промислової революції та роль Громадянської війни в її завершенні. Ліберальна економічна теорія Г. Ч. Кері.

Формування ринкового господарства в Німеччині. Причини економічного відставання. Аграрні реформи. Становлення великої промисловості в Німеччині. Роль держави у формуванні ринкового господарства.

Основні риси класичної політичної економії та особливості її розвитку в окремих державах. Загальна характеристика класичної політичної економії. Еволюція політичної економії у Англії. Економічна система Давида Рікардо у праці «Основи політичної економії і оподаткування» (1817). Методологія Д. Рікардо. Трудова теорія цінності. Аналіз грошей і грошового обігу. Теорія земельної ренти. Проблема відтворення і криз. Теорія порівняльних переваг Д. Рікардо. Закон народонаселення, теорії розподілу і ефективного попиту Томаса Роберта Мальтуса. Теорія «утримання» Вільяма Нассау Сеніора.

Еволюція політичної економії у *Франції*: Жан Батист Се (Сей). Теорія цінності. Теорія трьох факторів виробництва. Теорія розподілу. Закон попиту і пропозиції. Закон Сея. Теорії послуг і “економічних гармоній” Фредеріка Бастіа. Теорія розподілу суспільного продукту.

Завершення класичної політичної економії: Джон Стюарт Мілль «Основи політичної економії» (1848). Методологія Дж. С. Мілля. Проблеми виробництва, розподілу і обміну. Теорія попиту і пропозиції, корисності. Показники суспільного прогресу. Роль держави. Теорії монополії і конкуренції.

Виникнення альтернативної школи політичної економії. Зародження системи національної політичної економії *Німеччини* у працях Ф. Ліста.: економічний націоналізм, «виховний протекціонізм», вчення про стадії господарського розвитку. Історична школа 40–50-х рр. XIX ст.: Вільгельм Рошер, Бруно Гільдебранд, Карл Кніс. Особливості предмету і методу історичної школи та її загальна характеристика.

Критичний напрям політичної економії: Симонд де Сисмонді. П'єр Жозеф Прудон, Карл Родбертус. Зародження і формування марксистської економічної теорії в 40-50-х роках XIX ст.: Карл Маркс і Фрідріх Енгельс.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 7]

Інформаційні ресурси: [5]

Тема 7. Економічна думка монополістичного періоду розвитку ринкового господарства провідних країн Європейської цивілізації (70-ті роки XIX ст. – початок XX ст.)

Нові тенденції господарського розвитку держав Європейської цивілізації. Світова економічна криза останньої чверті XIX ст. Нові тенденції у розвитку господарства. Друга науково-технічна революція. Структурні зміни в економіці. Перехід від системи вільної конкуренції до монополії. Розвиток акціонерної форми організації господарства. Зміни зовнішньої економічної політики. Жорсткий протекціонізм. Економічна експансія.

«Маргіналістична революція» 70-х рр. XIX ст. та її особливості. Провісники теорії граничної корисності: Йоган фон Тюнен, Антуан Курно, Жюль Дюпюї, Герман Госсен. Методологічні принципи та загальна характеристика маргіналізму. Два етапи розвитку маргіналізму.

Австрійська школа. Особливості методології австрійської школи. Теорія цінності і обміну Карла Менгера в «Основах вчення про народне господарство» (1871). Теорія альтернативних витрат Фрідріха фон Візера. Теорія капіталу і процента Євгена Бем-Баверка.

Англійський маргіналізм. Уільям Стенлі Джевонс: «Теорія політичної економії» (1871). Концепція корисності і обміну Джевонса. Теорія пропозиції праці. Теорія обміну Френсіса Еджуорта. Виробнича функція Філіпа Уікстіда. **Лозанська школа.** Математизація економічної теорії. Леон Вальрас: «Елементи чистої політичної економії» (1874). Теорія загальної економічної рівноваги Вальраса. Соціальний оптимум Парето.

Особливості переходу від вільної конкуренції до монополії в окремих країнах Європейської цивілізації. Втрата Великою Британією промислового та торгівельного лідерства. Зміна у формах власності, організації та структурі промислового виробництва. Розвиток аграрної економіки та сфери послуг. Причини втрати провідних економічних позицій у світі.

Перетворення США у провідну індустріальну державу світу. Причини та фактори швидкого зростання американської економіки. Місце США у світовому господарстві.

Промислове зростання Німеччини в кінці XIX ст. Роль політичного об'єднання Німеччини в її економічному зростанні. Особливості галузевої структури народного господарства. Державний капіталізм.

Передумови виникнення в 70-і рр. XIX ст. нової історичної школи в Німеччині: Густав фон Шмоллер, Карл Бюхер, Луйо Brentано. Основні риси методології. Дослідження соціальних проблем, ролі соціальних інститутів. Теорії державного регулювання економіки. Методологічний конфлікт між австрійською та історичною школою Німеччини.

Економічний розвиток Франції. Уповільнення темпів економічного розвитку Франції. Повільний процес зміни форм власності та організації виробництва в промисловості. Загострення суперечностей французької господарської системи.

Формування неокласичної традиції в економічній науці. Альфред Маршалл: «Принципи економічної теорії» (1890): синтез класичної політекономії і маржиналізму. Методологія дослідження. Теорія рівноваги попиту і пропозиції. Вплив фактору часу. Теорія монополій. Концепція розподілу національного доходу. Започаткування основ сучасної мікроекономічної теорії. Теорія граничної продуктивності Джона Бейтса Кларка.

Розвиток неокласичної доктрини у працях Артура Сесіля Пігу та Ральфа Хоутрі. Економічний лібералізм представників *нової австрійської школи*: Людвіга фон Мізеса і Фрідріха фон Гайека (Хайека). Теорія загальної рівноваги, проценту і грошей Ірвіна Фішера (США).

Формування гетеродоксії неокласичній доктрині. Техніка економічного аналізу шведської (стокгольмської) школи: Кнут Віксель, Густав Кассель. Передумови виникнення інституційного напрямку в німецькій політичній економії: Вернер Зомбарт, Макс Вебер, Артур Шпітгоф.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 7]

Інформаційні ресурси: [5]

Тема 8. Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрямки економічної думки в Україні (друга половина XIX – початок XX ст.)

Становлення ринкових форм господарства в Україні. Вплив цивілізаційних чинників на розвиток господарської сфери українського суспільства Сутність аграрних реформ 1848 р. в Австро-Угорщині та 1861 р. у

Російській імперії. Зміни у відносинах власності та соціальній структурі суспільства. Особливості, реалізація та підсумки промислового перевороту в Східній Україні.

Виникнення нових господарських форм: акціонерні товариства, монополістичні організації. Формування банківської системи ринкової економіки. Іноземний капітал в українській промисловості. Роль держави у регулюванні економічного розвитку України. Казенні замовлення, митна політика. Колоніальний характер української економіки.

Загальна характеристика української економічної думки пореформеного періоду. Вплив ідей німецької історичної школи на розвиток теоретичних досліджень в Україні. Економічна програма М. Драгоманова. Економіко-статистичні дослідження: В. Навроцький, О. Русов, П. Червінський, П. Чубинський. Марксизм і економічні дослідження Миколи Зібера. Космосогенно-енергетична теорія Сергія Подолинського.

Київська економічна школа 50-90-х рр. XIX ст. Микола Бунге: «Основи політичної економії» (1870). Теорія цінності Афіногена Антоновича. Дмитро Піхно та його «Основи політичної економії» (1890). Економічні дослідження в Одеському університеті: Михайло Вольський, Олександр Посников, Леонід Федорович. Розвиток бюджетно-фінансових досліджень в Харківському університеті: Михайло Олексієнко, Костянтин Гаттенбергер.

Особливості економічного розвитку та економічної думки України на межі XIX – XX ст. Високий ступінь монополізації виробництва. Виникнення фінансового капіталу. Відображення нових економічних явищ в концепціях українських економістів.

Соціалістичні вчення та українська економічна думка. Теорія цінності Миколи Коссовського. Критичний аналіз марксизму в поглядах Івана Франка. “Україна irredenta” (1895) Юліана Бачинського.

Маргіналізм в Україні. Закони суб’єктивної цінності Романа Орженцького. Теорія розцінки господарських благ Олександра Білімовича. Теорія збалансованого бюджету споживача і праксеологія економіста-математика Євгена Слуцького.

Соціальний напрям в економічній науці України та його загальна характеристика. Економічні погляди Т. Рильського, П. Мігуліна. Дослідження фінансової системи Іваном Янжулом. Проблеми монетарної економіки в працях Олександра Миклашевського і Володимира Железнова. Історико-економічні дослідження Володимира Левитського, Максима Ковалевського. Аграрні питання в поглядах Володимира Косинського. Територіально-фінансова економетрія Миколи Яснопольського.

Стримувальні фактори у розвитку ринкових інститутів у сільському господарстві України на зламі XIX – XX ст. Роль селянської громади. Столипінська аграрна реформа, її сутність та вплив на розвиток ринкових відносин у сільськогосподарській галузі. Аграрні проблеми та ідеї кооперації у працях Миколи Левитського, Тихона Осадчого, Федора Щербини, Бориса Матроса.

Внесок до світової економічної науки Михайла Туган-Барановського. Синтез теорії граничної корисності з трудовою теорією цінності. Економічні цикли та теорія економічної кон'юнктури. Соціальна теорія розподілу. Теорія кооперації. Кон'юнктурна теорія грошей та її практичне значення. Місце української економічної думки у світовій економічній науці.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7]

Інформаційні ресурси: [5]

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3

НАЦІОНАЛЬНІ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНА ДУМКА ПЕРІОДУ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Тема 9. Економічна думка державно-монополістичного періоду розвитку ринкових економічних систем провідних країн Європейської цивілізації у першій половині ХХ ст.

Світова система господарства та її вплив на економіку провідних країн Європи і США. Становлення системи державного регулювання економіки. Завершення формування світового господарства. Основні етапи його розвитку. Нові явища в соціально-економічному житті провідних країн світу на початку ХХ ст. Посилення державно-монополістичних тенденцій та їх відображення в теоріях імперіалізму: Дж. А. Гобсон, Р. Гільфердинг, К. Каутській, В. Ленін. Перегляд неокласичної концепції ринку: теорія монополістичної конкуренції Едварда Чемберліна; теорія недосконалої конкуренції Джоан Робінсон; теорія ефективної конкуренції Йозефа Шумпетера. Вплив цивілізаційних факторів на форми господарств.

Особливості державно-монополістичного розвитку господарств країн Європейської цивілізації та США. Економічні причини Першої світової війни та її вплив на економіку промислових країн світу. Дезорганізація структури світового ринку в роки війни. Повоєнна криза. Економічна сутність Версальського договору (1919). Праця Дж. М. Кейнса «Економічні наслідки Версальського мирного договору». Плани Дауеса та Юнга: пом'якшення репараційних виплат. Основні фактори стабілізації 1924–1929 рр. Зростання економічної ролі США у світі. Зростання ролі держави у системі господарських відносин. Вплив цивілізаційних факторів на систему повоєнних економічних відносин.

Інституційний напрям економічної думки як обґрунтування соціального контролю суспільства над економікою. Американський інституціоналізм поч. ХХ ст. та його головні течії: соціально-психологічний – Торстейн Веблен; соціально-правовий – Джон Р. Коммонс; кон'юнктурно-статистичний – Уеслі К. Мітчелл.

Світова економічна криза 1929-1933 рр. «Велика депресія» 1929–1933 рр. та її вплив на розвиток країн Європейської цивілізації та США. Антикризові

програми: ліберально-реформістська та націонал-соціалістична. Методи макроекономічного регулювання економіки у 1930-ті роки.

Основні напрями і заходи «Нового курсу» Франкліна Рузвельта та його теоретичне підґрунтя. Господарство Великої Британії та Франції 30-х рр. ХХ ст. Зміст антикризових заходів Дж. Мея у Великій Британії. Антикризова програма «Народного фронту» у Франції.

Основні напрями економічної політики фашистської Німеччини. Примусова монополізація промисловості. Регулювання трудових відносин. Мілітаризація економіки та її роль у господарському відродженні Німеччини.

Виникнення кейнсіанства. Макроекономічна теоретична система Джона Мейнарда Кейнса: «Загальна теорія зайнятості, процента і грошей» (1936). Методологія кейнсіанства. Теорія ефективного попиту. Концепція мультиплікатора. Теорія зайнятості Дж. М. Кейнса. Заперечення концепції ринкового саморегулювання. Основні важелі державного регулювання економіки. Зміст «кейнсіанської революції» в політичній економії.

Економічний розвиток європейських країн та США в період Другої світової війни та її вплив на структуру народного господарства. Світове господарство в роки Другої світової війни. Методи воєнно-господарського регулювання. Економічні наслідки війни: матеріальні, демографічні, соціальні. Реконверсія та демонтаж системи воєнного регулювання економіки.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 7]

Інформаційні ресурси: [1, 2, 5]

Тема 10. Економічна думка періоду еволюції ринкових економічних систем провідних країн світу (50-80-ті роки ХХ ст.)

Фактори розвитку ринкових економічних систем у повоєнний період: воєнно-конверсійний, інноваційно-технологічний, міжнародно-організаційний, міжнародно-інтеграційний. Фундаментальні зрушення у світовій системі господарства та їхній вплив на національні економіки. Поглиблення міжнародного поділу праці та інтеграційні процеси.

Структура світової економічної думки (50-80-ті роки ХХ ст.).

Кейнсіанство як «мейнстрім» економічної теорії післявоєнної Європи. Загальна характеристика течій у післявоєнному кейнсіанстві. Некейнсіанські теорії: економічного зростання Роя Гаррода (Харрода) та циклу Елвіна Гансена (Хансена). Модель макроекономічної рівноваги IS–LM Джона Гікса – Елвіна Гансена.

Неокласичний (кейнсіансько-неокласичний) синтез: Пол Семюелсон, Роберт М. Солоу. Теорема Гекшера–Оліна–Семюелсона.

Посткейнсіанство. Ліве кейнсіанство у Кембріджі: Дж. Робінсон, П. Сраффа, Н. Калдор. Монетарне кейнсіанство у США: А. Лейонхуфвуд, Д. Девідсон, С. Вайнтрауб, Х. Мінські. Особливості кейнсіанства у Франції (Г. Ардан) та у Швеції (Е. Вігфорс).

Неокласика та неолібералізм. Неокласична теорія економічного зростання Джеймса Міда. Теоретичні засади неолібералізму у ФРН. Теорія і політика суспільного ладу В. Репке, О. Рюстова. Ідеальні типи господарських систем і принципи економічної політики В. Оукена (Ойкена), Ф. Бема. Концепція «соціального ринкового господарства» Л. Ерхарда і А. Мюллер-Армака.

Чиказька школа монетаризму. Монетарна теорія циклу Мілтона Фрідмена. Економічна політика монетаризму. Основні напрямки і різновиди монетарних шкіл. Неолібералізм у Франції: Жак Рюефф, Моріс Алле.

Неокласичне «відродження». Економіка пропозиції А. Лаффера та Р. Менделя. Школа раціональних очікувань: Джон Мут, Роберт Лукас, Томас Сарджент, Нейл Уоллес, Роберт Барроу.

Інституціоналізм. Соціальний (індустріально-технологічний) інституціоналізм Джона Кеннета Гелбрейта. Інституційно-соціальна традиція у Франції: Франсуа Перру. Гуннар Мюрдаль: синтез інституціоналізму і шведської школи. Теорія економічного розвитку та інституційних змін Йозефа А. Шумпетера. Інституціональна теорія економічного зростання С. Кузнеця.

Нова інституційна теорія. Теорія трансакційних витрат. Економічна теорія прав власності Рональда Коуза (США). Теорія економічних організацій: Френк Найт, А. Алчіан, Г. Демсець.

Теорії трансформації капіталізму. «Народний капіталізм» А. Берлі (США). Концепція «колективного капіталізму» Г. Мінза (США).

Теорія суспільного вибору Джеймса М. Б'юкенена (США), Кенета Ерроу (США), Жерара Дебре (США).

Теорії «індустріального суспільства» Петера Друкера (США), Раймона Арона (Франція). Теорія «стадій економічного зростання» Волта Ростоу (США).

Післявоєнний розвиток Європи. «План Дж. Маршалла» як основа економічної стабілізації країн Західної Європи. Утворення у 1945 р. системи міжнародних фінансових організацій: Міжнародний валютний фонд (МВФ), Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР). Створення у 1947 р. Генеральної угоди про тарифи і торгівлю (ГАТТ). Утворення Європейського об'єднання вугілля і сталі (1951). Закріплення золотовалютного стандарту у Бреттон-Вудській системі (1944-1976).

Інтернаціоналізація виробництва та інтеграція господарських систем. Національні міжнародні утворення як фактор нового режиму взаємодії між національними економіками. Інтеграція господарських систем Західної Європи. Утворення та розвиток Європейського Економічного співтовариства (1957). Формування трьох центрів світового індустріального господарства: США, Західної Європи, Японії.

Зміст та основні напрями *сучасної науково-технічної революції* (СНТР) та її вплив на розвиток національних економік та світової системи господарства. Вплив масштабів і структури інвестицій на рівень і темпи розвитку національних економік. Структурні зміни у національних економіках і світовому господарстві. «Зелена революція»: завершення індустріалізації сільського господарства.

Соціалізація суспільства західноєвропейської гілки цивілізації як реалізація ідеї людиноцентризму. Системи державних гарантій та реалізації прав громадян. Утворення організації Об'єднаних Націй (ООН) та Міжнародної організації праці (МОП). Зрушення духовно-культурній сфері. Масова культура та її альтернатива. Інтеграція культурної складової людства у ринковий простір.

Особливості змішаних ринкових систем та корпоративних форм господарств провідних країн світу. Становлення та утвердження основних моделей змішаних ринкових економічних систем.

Соціально-зорієнтований капіталізм. Неоестетистська модель (Франція, Велика Британія) Неоліберальна модель соціально-ринкового господарства Німеччини. Модель централізованої згоди і системи розподільного соціалізму Швеції. *Вільний ринковий капіталізм.* Неоліберальна модель змішаної економіки США. *Державно-керований капіталізм.* Державно керована корпоративна ринкова економіка Японії та Південної Кореї.

«Економічне диво» Німеччини: Л. Ерхард. Економічний розвиток Великої Британії. Економічна політика голлізму у Франції. Економічне зростання в США та Японії.

Причини, характер і перебіг світових циклічних економічних криз 1973–1975 і 1981–1982 рр., їхній вплив на розвиток національних економік у 70-80-ті роки ХХ ст. Явище стагфляції. Криза посткейнсіанського макроекономічного регулювання економіки. Втрата кейнсіанством провідних позицій в економічній науці. «Неокласичне відродження». Неоконсервативні реформи державного регулювання: «тетчеризм» у Великобританії та «рейганоміка» у США.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 7]

Інформаційні ресурси: [1, 2, 5]

Тема 11. Функціонування національних господарств у системі глобальної економіки (90-ті роки ХХ ст. – початок ХХІ ст.)

Глобалізація та її вплив на національні господарства. Посилення інтернаціоналізації та глобалізації світового господарства. Зрушення в галузевій структурі провідних країн світу. Новий характер праці та змін у споживанні. Еволюція корпоративної форми господарювання.

Становлення постіндустріальної корпорації. Інтелектуальні працівники як основна частина персоналу сучасних корпорацій. Типи сучасних корпорацій: корпорація, що навчається, віртуальна та креативна. Еволюція транснаціональних корпорацій.

Розвиток національних економічних інститутів. Міжнародні економічні організації та їхній вплив на національні економічні інститути. Взаємодія національних економік та їхніх суб'єктів у світовому економічному середовищі. Взаємозв'язок інститутів світової системи господарства. Еволюція політики антикризового розвитку.

Вплив глобалізації на інтеграційні процеси. Особливості міжнародної економічної інтеграції на сучасному етапі її розвитку. Інтеграція Європи та особливості економічного розвитку європейських країн в її умовах.

Особливості СНТР кінця ХХ – початку ХХІ ст. та її вплив на світове та національне господарства. Передумови, суть та наслідки інформаційно-технологічної революції кінця ХХ – початку ХХІ ст. як складової сучасної НТР. Поява та розвиток постіндустріальної, сервісно-інформаційної економіки країн європейської цивілізації. Домінування сфери послуг у галузевій структурі виробництва. Дослідження нових соціально-економічних явищ викликаних сучасною НТР.

Концепція «постіндустріального суспільства» Даніеля Белла (США) та її основні характеристики. Концепція «технологічного суспільства» Жака Еллюля (Франція). Високотехнологічні наукомісткі виробництва. Зміна місця та ролі людини в сучасних виробничих процесах та новий характер мотивації.

Теорія інформаційного суспільства та становлення інформаційної економіки. Теорія «третьої хвилі» Елвіна Тоффлера (США). Зміна ролі матеріальних факторів виробництва. Зростання ролі інформації та знань як основного ресурсу господарської діяльності. Розвиток інформаційного сектору економіки та господарський прогрес. Становлення інформаційної економіки.

Зміна характеру та посилення впливу детермінант економічного розвитку. Вплив демографічного фактора на господарські процеси і явища у сучасних умовах. Суперечливість використання ресурсних потенціалів національних економік в умовах глобалізації. Зміна клімату як фактора впливу на світову та національні економіки. Теорія постеконічного суспільства В. Іноземцева (Росія).

Причини кризи неокласичного «мейнстріму» в економічній науці на зламі ХХ–ХХІ ст. Посилення впливу інституціоналізму. **Основні напрямки сучасної інституційної теорії.** «Нова економічна історія» Дугласа С. Норта та Роберта Фогеля (США). Теорія прав власності Річарда Познера. Теорія суспільного вибору Роберта Д. Толлісона. Теорія агентів: Дж. Стігліц, У. Меклінг, М. Дженсон, Ю. Фама та ін. Теорія трансакційних витрат: С. Чен, Й. Барцель та ін. Теорія структури та регуляції О. Вільямсона.

Нова інституційна економіка. Еволюційна економічна теорія Дж. Ходжсона. Економіка поведінки Д. Канемана. Класифікація правил поведінки В. Ванберга (Німеччина).

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 7]

Інформаційні ресурси: [1, 2, 5]

Тема 12. Господарство та економічна думка України за умов адміністративно-командної економічної системи.

Господарство України у міжвоєнний період в умовах ринкової економіки (1914–1939 рр.) Вплив Першої світової війни на економіку України. Економічні програми національних урядів України та їхня реалізація у 1917–

1921 рр. Створення Української академії наук (1918). Економічний розвиток Західної України в 1920–1930 рр. Теорія аграрних циклів Володимира Тимошенка.

Встановлення більшовицької влади в Україні та її вплив на господарську систему. Партійно-державна диктатура як тип організації влади. Відносини власності. Планово-директивна господарська система. Соціальні відносини. Культура та ідеологія та їхній вплив на господарське життя.

Основні заходи радянської економічної політики «Червоногвардійська атака на капітал» (грудень 1917–весна 1918 рр.) Політика «воєнного комунізму» та її основні риси. Особливості взаємодії господарських одиниць. Голод 1921–1923 рр.

Причини запровадження, зміст та реалізація нової економічної політики (НЕПу) в Україні (1921–1928 рр.). Відновлення ринку і ринкових відносин та їхня роль у відбудові економіки України. Відродження фінансово-кредитної системи. Грошова реформа 1922–1924 рр.

Формування адміністративно-командної економічної системи та її характерні риси. Становлення директивної системи планування. Основи планової системи. Вплив на господарство України позаекономічних методів управління. Характер взаємодії між суб'єктами господарювання та державою. Політика індустріалізації. Основні етапи індустріалізації.

Суперечності розвитку сільського господарства в умовах індустріалізації. Примусова колективізація та одержання різних форм кооперації. Голодомор в Україні у 1932 – 1933 рр. як вияв антигуманної сутності командно-адміністративної системи. Основні підсумки соціально-економічного розвитку України в роки довоєнних п'ятирічок та її роль в економіці СРСР.

Основні напрями економічної думки 1917–середини 30-х рр. в Україні. Державотворча спрямованість економічної думки в Україні на зламі 10–20-х років ХХ ст. Використання надбань дореволюційної економічної думки кращими українськими вченими: Михайло Туган-Барановський, Євген Слуцький, Костянтин Воблій, Леонід Яснопольський, Михайло Птуха. Соціально-економічний відділ УАН. Економічні дискусії 20–30-х років ХХ ст. Криза економічної теорії та політизація економічної думки в умовах тоталітаризму. Формування радянської **марксистської економічної науки.**

Завершення формування адміністративно-командної економічної системи. Господарство України в роки війни та повоєнної відбудови. Джерела відбудови народного господарства України, відновлення довоєнної структури. Голод 1946–1947 рр. Грошова реформа 1947 р. Колективізація та індустріалізація західноукраїнських земель. Характер і зміст теоретичних досліджень (проблеми планування, дії закону вартості в умовах соціалізму, визначення основного економічного закону соціалізму тощо), сучасна їх оцінка. Утворення Інституту Економіки АН УРСР (1936). Ідеологізація та ізоляція економічної науки в Україні. Звуження бази теоретичних досліджень. Економічна дискусія 1951 р. Популяризація сталінізму.

Україна в умовах кризи командно-адміністративної системи. Економічні перетворення періоду «хрущовської відлиги». Зміни в аграрному

секторі та їх обґрунтування в українській економічній літературі другої половини 1950-х – початку 1960-х років. Економічні перетворення в інших галузях народного господарства. Спроби теоретичного обґрунтування проблем НТП, ефективності виробництва та зростання продуктивності праці, розміщення продуктивних сил в українській економічній літературі середини 1950-х – початку 1960-х років. Перехід до територіальної системи управління (раднаргоспи). Дискусії в радянській економічній літературі щодо способів та напрямків реформування господарства.

«Косигінська реформа»: передумови та останні напрямки, теоретичне їх обґрунтування в українській радянській економічній літературі 1960-х – першої половини 1970-х років. Відновлення галузевої структури управління. Удосконалення директивного планування. Госпрозрахунок. Дослідження проблем закономірностей суспільного розвитку, власності, суспільного виробництва. Перегляд засад товарно-грошових відносин.

Зниження ефективності командно-адміністративної економічної системи у 1970–1980-і роки та проблеми вдосконалення господарського механізму. Структура народногосподарського комплексу України. Екологічна криза. Вичерпання ресурсного та матеріального потенціалу. «Залишковий» принцип розв’язання соціально-економічних проблем. Висвітлення питань удосконалення господарського механізму в економічній літературі.

«Перебудова» як спроба переходу до регульованої ринкової економіки. Політика прискорення та інтенсифікації. Спроби радикальної перебудови економічної системи: трансформація форм власності, відмова від жорстко директивного планування. Криза марксистсько-ленінської економічної теорії. Посилення відцентрових тенденцій у радянській економіці.

Немарксистські економічні теорії і погляди. Історико-економічні дослідження М. Слабченка. Економічні погляди М. Волобуєва, О. Лібермана, М. Руденка.

Економічна думка українського зарубіжжя: Сергій Бородаєвський, Микола Добриловський, Олександр Мицюк, Євген Головінський, Костянтин Кононенко, Микола Васильїв, Петро Кованько, Ілля Вітанович, Іван-Святослав Коропецький. Теорія порівняльних економічних систем Всеволода Голубничого.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 5, 6, 7]

Інформаційні ресурси: [1, 2, 3, 4, 5]

Тема 13. Відновлення ринкової системи господарства в Україні (останнє десятиріччя ХХ)

Відновлення державної незалежності України. Економічний потенціал та структура економіки України на момент проголошення незалежності. Проблеми соціально-економічного реформування української економіки в перші роки незалежності.

Формування основ національної системи господарства. Початок реформування національної економіки та формування ринкових інститутів. Трансформація відносин власності. Фінансово-кредитні інститути. Законодавче забезпечення реформ. Монетарні та інші концепції, обґрунтування їх застосування українськими економістами.

Радикальні економічні перетворення другої половини 1990-х років та їхні наслідки. Проголошення курсу на державно регульовану, соціально спрямовану економіку. Удосконалення ринкової інфраструктури. Грошова реформа 1996 р. Основні напрямки теоретичних розробок – питання ринкової трансформації в економіці України та їхня ефективність. Аграрна реформа, її основні етапи та результати. Структурна перебудова економіки та формування основних засад ринкової економіки в Україні.

Рекомендована література:

Базова: [1, 2, 3, 4, 5]

Допоміжна: [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7]

Інформаційні ресурси: [1, 2, 3, 4, 5]

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	Всього	у тому числі			
лек.		пр.	ін	с.р.	
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 ГОСПОДАРСТВО ТА ЕКОНОМІЧНА ДУМКА ДО ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ					
Тема 1. Вступ. Предмет і метод історії економіки та економічної думки	5	2	1		2
Тема 2. Господарство первісного суспільства та ранніх цивілізацій	6	2	2		2
Тема 3. Господарський розвиток та економічна думка Східної та Західної цивілізації (VIII ст. до н. е. – V ст. н. е.)	6	2	2		2
Тема 4. Феодальна система господарства та економічна думка європейської християнської цивілізації (V – XV ст.)	6	2	2		2
Тема 5. Генезис ринкової господарської системи та економічної науки в Європі (XVI - перша пол. XVIII ст.)	6	2	2		2
Разом за змістовим модулем 1	29	10	9		10
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ГОСПОДАРСТВО ТА ЕКОНОМІЧНА ДУМКА ПЕРІОДУ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ					
Тема 6. Еволюція ринкового господарства та економічної думки в країнах Європейської цивілізації (друга половина XVII – 70-і рр. XIX ст.)	8	4	2		2
Тема 7. Економічна думка монополістичного періоду розвитку ринкового господарства провідних країн Європейської цивілізації (70-ті роки XIX ст. – початок XX ст.)	8	2	2		4
Тема 8. Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрямки економічної думки в Україні (друга половина XIX — початок XX ст.)	8	2	2		4
Разом за змістовим модулем 2	24	8	6		10
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 НАЦІОНАЛЬНІ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНА ДУМКА ПЕРІОДУ СВІТОВОГО ГОСПОДАРСТВА					
Тема 9. Економічна думка державно-монополістичного періоду розвитку ринкових економічних систем провідних країн Європейської цивілізації у першій половині XX ст.	6	2	2		2
Тема 10. Економічна думка періоду еволюції ринкових економічних систем провідних країн світу (50-80-ті роки XX ст.)	6	2	2		2
Тема 11. Функціонування національних господарств у системі глобальної економіки (90-ті роки XX ст. – початок XXI ст.)	7	2	1		4
Тема 12. Господарство та економічна думка України за умов адміністративно-командної економічної системи.	8	2	2		4
Тема 13. Відновлення ринкової системи господарства в Україні (останнє десятиріччя XX)	10	4	2		4
Разом за змістовим модулем 3	37	12	9		16
Усього годин	90	30	24		36

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	2	3
1	Тема 1. Вступ. Предмет і метод історії економіки та економічної думки План 1.1. Предмет, мета та значення «Історії економіки та економічної думки». 1.2. Етапи розвитку економіки й основні напрямки економічної думки. 1.3. Функції, завдання історії економіки та економічної думки, її місце у системі наук 1.4. Методи історії економіки та економічної думки.	2
2	Тема 2. Господарство первісного суспільства та ранніх цивілізацій План 2.1. Етапи господарської еволюції первісного суспільства. 2.2. Економічний розвиток перших цивілізацій Стародавнього Сходу. 2.3. Становлення економічної думки Стародавнього Сходу. 2.4. Господарство первісних племен на території Українських земель. Трипільська культура.	2
3	Тема 3. Господарський розвиток та економічна думка Східної та Західної цивілізації (VIII ст. до н. е. – V ст. н. е.) План 3.1. Характерні риси економічного розвитку Стародавньої Греції та Стародавнього Риму. 3.2. Розвиток економічної думки Античного Світу. 3.3. Економічний розвиток східнослов'янських племен.	2
4	Тема 4. Феодальна система господарства та економічна думка європейської християнської цивілізації (V – XV ст.) План 4.1. Характерні риси європейського господарства періоду середньовіччя. 4.2. Економічні погляди середньовіччя у Західній Європі. 4.3. Економічні погляди середньовічного Сходу. 4.4. Економічний розвиток Українських земель (V-XV ст.). 4.5. Економічна думка України періоду середньовіччя.	2

1	2	3
5	Тема 5. Генезис ринкової господарської системи та економічної науки в Європі (XVI - перша половина XVIII ст.) План 5.1. Вплив великих географічних відкриттів на економічний розвиток Європи. 5.2. Сутність і особливості первісного нагромадження капіталу у провідних країнах світу. 5.3. Теорії раннього та пізнього меркантилізму. 5.4. Економічний розвиток Запорізької Січі та економічні погляди Б.Хмельницького.	2
6	Тема 6. Еволюція ринкового господарства та економічної думки в країнах Європейської цивілізації (друга половина XVII –70-і рр. XIX ст.) План 6.1. Ринкове господарство в період становлення національних держав. Промисловий переворот і його соціально-економічні наслідки. 6.2. Загальна характеристика класичної політичної економії та її розвиток на ранньому етапі. 6.3. Економічна система А. Сміта 6.4. Розвиток та переосмислення ідей А. Сміта його послідовниками (I половина XIX ст.)	2
7	Тема 7. Економічна думка монополістичного періоду розвитку ринкового господарства провідних країн Європейської цивілізації (70-ті роки XIX ст. – початок XX ст.) План 7.1. Основні тенденції розвитку світової економіки у другій половині XIX – на початку XX ст. 7.2. Історична школа Німеччини: предмет, метод та основні етапи розвитку. 7.3. Виникнення та розвиток марксистської економічної теорії. 7.4. Маржинальна революція в економічній науці та неокласичний напрям.	2
8	Тема 8. Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрямки економічної думки в Україні (друга половина XIX — початок XX ст.) План 8.1. Економічний розвиток України на рубежі XIX-XX ст. 8.2. Столипінська аграрна реформа, її прогресивне значення. Зрушення в сільському господарстві. 8.3. Розвиток політичної економії в Україні.	4

1	2	3
9	Тема 9. Економічна думка державно-монополістичного періоду розвитку ринкових економічних систем провідних країн Європейської цивілізації у першій половині ХХ ст. План 9.1. Економічні наслідки першої світової війни. 9.2. Криза основ державно-монополістичного капіталізму у 1929-1933рр. та господарський розвиток у післякризовий період. 9.3. Зародження інституціонально-соціального напрямку. 9.4. Виникнення кейнсіанської теорії.	2
10	Тема 10. Економічна думка періоду еволюції ринкових економічних систем провідних країн світу (50-80-ті роки ХХ ст.) План 10.1. Особливості і тенденції повоєнного розвитку провідних національних економічних систем та моделювання їх варіантів. 10.2. Економічне зростання і кризи 50-80-хрр., як характерні ознаки кінця епохи індустріалізації. 10.3. Загальна характеристика ідей неолібералізму. 10.4. Неокласичний синтез. 10.5. Посткейнсіанство та теорії недосконалої конкуренції.	2
11	Тема 11. Функціонування національних господарств у системі глобальної економіки (90-ті роки ХХ ст. – початок ХХІ ст.) План 11.1. Інформаційно-технологічна революція — передумова інформаційного суспільства. Еволюція концепції інформаційного суспільства, його суть та основні риси. 11.2. Особливості формування інформаційного суспільства у провідних країнах світу й Україні. Глобалізація. 11.3. Економічна думка на етапі інформаційно-технологічної революції. 11.4. Концепції неокласичного відродження. 11.5. Неінституціоналізм.	2
12	Тема 12. Господарство та економічна думка України за умов адміністративно-командної економічної системи. План 12.1. Господарство України й формування його соціалістичної моделі у міжвоєнні роки. 12.2. Розвиток української економічної думки й політекономії соціалізму в умовах тоталітаризму. 12.3. Утвердження адміністративно-командної моделі економіки та її поступовий крах (кінець 40-х — 80-і роки ХХ ст.).	2

1	2	3
13	Тема 13. Відновлення ринкової системи господарства в Україні (останнє десятиріччя ХХ) План 13.1. Процес трансформації економіки незалежної України. (90-ті роки). 13.2. Економічна ситуація в країні у 2000-х роках. 13.3. Втрачені можливості України.	4
Разом		30

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назви тем та плани занять	Кількість годин
1	2	3
1	Тема 1. Вступ. Предмет і метод історії економіки та економічної думки План 1. Предмет та завдання історії економіки та економічної думки 2. Етапи розвитку економіки та економічної думки 3. Методи дослідження історії економіки та економічної думки 4. Суспільні функції історії економіки та економічної думки	1
2	Тема 2. Господарство первісного суспільства та ранніх цивілізацій План 1. Основні етапи господарської еволюції первісного суспільства 2. Провідні центри первинних цивілізацій, риси їх економічного розвитку 3. Становлення економічної думки Стародавнього Сходу 4. Господарство первісних племен на території України. Трипільська культура.	2
3	Тема 3. Господарський розвиток та економічна думка Східної та Західної цивілізації (VIII ст. до н. е. – V ст. н. е.) План 1. Етапи господарського розвитку Стародавньої Греції і Стародавнього Риму 2. Розвиток економічної думки античного світу. 3. Економічні ідеї Ксенофонта, Платона, Аристотеля 4. Економічні погляди Катона, братів Гракхів, Варрона, Колумелли 5. Економічний розвиток східнослов'янських племен	2

1	2	3
4	Тема 4. Феодальна система господарства та економічна думка європейської християнської цивілізації (V – XV ст.) План 1. Основні риси і особливості європейського господарства періоду середньовіччя 2. Роль міста у становленні ринку 3. Економічна думка середньовіччя в Західній Європі 4. Особливості економічного розвитку та економічної думки Сходу 5. Економічний розвиток Київської Русі. Економічна думка України епохи середньовіччя	2
5	Тема 5. Генезис ринкової господарської системи та економічної науки в Європі (XVI - перша половина XVIII ст.) План 1. Сутність та особливості процесу первісного нагромадження у провідних країнах світу 2. Вплив Великих географічних відкриттів на економічний розвиток Європи 3. Меркантилізм. Теорія грошового балансу раннього меркантилізму 4. Теорія торговельного балансу пізнього (мануфактурного) меркантилізму 5. Передумови виникнення і економічний розвиток Запорізької Січі	2
6	Тема 6. Еволюція ринкового господарства та економічної думки в країнах Європейської цивілізації (друга половина XVII –70-і рр. XIX ст.) План 1. Промисловий переворот, його джерела, напрямки та соціально-економічні наслідки. 2. Основні теоретичні засади класичної політекономії. 3. Зріла класична політекономія. Економічна система А. Сміта. 4. Пізня класична політекономія. Формування соціалістичних ідей.	2

1	2	3
7	Тема 7. Економічна думка монополістичного періоду розвитку ринкового господарства провідних країн Європейської цивілізації (70-ті роки XIX ст. – початок XX ст.) План 1. Завершальна стадія індустріалізації та формування світового ринку 2. Особливості розвитку економіки Англії, Франції, Німеччини, США на межі XIX-XX століть 3. Історична школа Німеччини: предмет, метод та основні етапи розвитку 4. Марксистська економічна теорія. Загальна характеристика вчення К. Маркса. 5. Становлення неокласичної традиції в економічній теорії. Маржинальна революція в економічній науці	2
8	Тема 8. Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрямки економічної думки в Україні (друга половина XIX — початок XX ст.) План 1. Економічний розвиток України на рубежі XIX-XX століть 2. Утворення української самостійної держави. Економічні ідеї революційної та радикальної демократії 3. Розвиток політичної економії в Україні 4. Відображення марксизму в працях українських економістів	2
9	Тема 9. Економічна думка державно-монополістичного періоду розвитку ринкових економічних систем провідних країн Європейської цивілізації у першій половині XX ст. План 1. Економічні наслідки першої світової війни 2. Світова економічна криза 1929-1933 рр. Започаткування державного регулювання економіки 3. Економічні причини та наслідки Другої світової війни для провідних країн світової економіки 4. Зародження інституціонально-соціального напрямку 5. Кейнсіанство. Історичні умови виникнення кейнсіанства. Кейнсіанська революція	2

1	2	3
10	Тема 10. Економічна думка періоду еволюції ринкових економічних систем провідних країн світу (50-80-ті роки ХХ ст.) План 1. Особливості і тенденції повоєнного розвитку провідних національних економічних систем 2. Виникнення і загальна характеристика неолібералізму, його школи 3. Неокласичний синтез 4. Теорії монополії та конкуренції 5. Посткейнсіанство	2
11	Тема 11. Світове господарство та основні напрямки економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець ХХ - початок ХХІ ст.) План 1. Поглиблення інтернаціоналізації виробництва під впливом НТР. Розвиток інтеграційних процесів 2. Трансформаційний та технологічний інституціоналізм 3. Неокласичне відродження 4. Неоінституціоналізм	1
12	Тема 12. Господарство та економічна думка України за умов адміністративно-командної економічної системи. План 1. Утворення УРСР. Політика «воєнного комунізму». Сталінська індустріалізація, колективізація та їх реальні результати 2. Економіка України в роки Другої світової війни та післявоєнна відбудова народного господарства 3. Україна в умовах кризи радянської тоталітарної системи і спроб її модернізації 4. Становлення довоєнної радянської економічної думки 5. Еволюція економічної думки періоду наростання державного тоталітаризму	2
13	Тема 13. Відновлення ринкової системи господарства в Україні (останнє десятиріччя ХХ) План 1. Напрями ринкової трансформації економічної системи України 2. Інтеграція господарства України у світовий економічний простір 3. Сучасна економічна думка України	2
Всього		24

7. Самостійна робота

№ з/п	Назви тем та питання для самостійного вивчення	Кількість годин
1	2	3
1	Тема 1. Вступ. Предмет і метод історії економіки та економічної думки Питання для самостійного вивчення: 1. Роль та функції історії економіки та економічної думки в сучасній економічній науці 2. Проблеми соціально-економічного розвитку та їх відображення в економічних теоріях. 3. Основні напрями розвитку економічної теорії та їх еволюція. 4. Критерії класифікації і порівняльний аналіз основних напрямів економічної теорії 5. Завдання дисципліни «Історія економіки та економічної думки» та її функції.	2
2	Тема 2. Господарство первісного суспільства та ранніх цивілізацій Питання для самостійного вивчення: 1. Формування матеріальної культури стародавніх цивілізацій 2. Особливості економічного розвитку країн Стародавнього Сходу. 3. Економічна думка Стародавнього Єгипту. «Повчання Гераклеопольського царя своєму синові Мері-Кара». 4. Вавілонське царство. Закони царя Хаммурапі. 5. Оригінальність розвитку економічної думки Стародавнього Китаю. 6. Висвітлення економічних проблем у Давньоіндійській літературі. 7. Первісна доба на території України. Трипільська культура та проблематика, пов'язана з її вивченням.	2
3	Тема 3. Господарський розвиток та економічна думка Східної та Західної цивілізації (VIII ст. до н. е. – V ст. н. е.) Питання для самостійного вивчення: 1. Розвиток зовнішньої торгівлі у країнах Стародавнього Сходу і Стародавньої Греції 2. Розвиток торгівлі та ремесла в Стародавньому Римі 3. Економічна думка Стародавнього Риму 4. Економічна думка Стародавньої Греції 5. Особливості розвитку грошово-кредитних відносин в Стародавньому Римі та Стародавній Греції	2

	6. Порівняльний аналіз господарства Стародавньої Греції та Риму	
4	Тема 4. Феодальна система господарства та економічна думка європейської християнської цивілізації (V – XV ст.) Питання для самостійного вивчення: 1. Особливості формування та розвитку цехового устрою за часів середньовіччя 2. Основні центри європейської торгівлі та причини розвитку торгових відносин у Європі 3. Основні торговельні шляхи та їх роль у розвитку господарства країн середньовічної Європи 4. Особливості економічної думки у Європі періоду класичного феодалізму. Економічні ідеї Фоми Аквіната. 5. Особливості мануфактурного періоду в розвитку головних країн Західної Європи 6. Основні форми землеволодіння на західноукраїнських землях у XVII-XVIII ст. 7. Соціально-економічний розвиток Запорізької Січі 8. Розвиток торгівлі та кредиту на українських землях у XVI-XVIII ст. 9. Роль та функції міст у господарському житті країн Західної Європи у XII-XV ст. 10. Особливості розвитку економічної думки в епоху Середньовіччя	2
5	Тема 5. Генезис ринкової господарської системи та економічної науки в Європі (XVI - перша половина XVIII ст.) Питання для самостійного вивчення: 1. Передумови виникнення, особливості та історичне значення меркантилізму 2. Основні ідеї раннього меркантилізму. 3. Первісне нагромадження капіталу – суть, причини. 4. Передумови та наслідки первісного нагромадження капіталу в Англії та Німеччині 5. Великі географічні відкриття та їх вплив на економічний розвиток країн Європи 6. Особливості первісного нагромадження капіталу у Франції 7. Особливості формування індустріальної цивілізації у Західній Європі у XVI-XVII ст.	2
	Теми рефератів за змістовним модулем 1: 1. Історична школа економічної науки. 2. Економічні погляди М. І. Тугана-Барановського. 3. Господарський розвиток світу в період становлення монополістичного капіталізму. 4. Неоінституціоналізм, характерні особливості, представники. 5. Економічні погляди У. Петті.	

	6. Господарство Київської Русі. 7. Маржиналізм, сутність, характерні особливості, представники. 8. Економічні погляди К.Маркса. 9. Господарство трипільців. 10. Нова історична школа. 11. Економічні погляди Дж. Хікса. 12. Господарство Стародавнього Єгипту. 13. Фізіократія, сутність, характерні особливості, представники. 14. Економічні погляди Є. Слуцького. 15. Теорія постіндустріального суспільства. 16. Господарство Стародавнього Китаю. 17. Шведська школа. 18. Економічні погляди Ф.Кене. 19. Теорії трансформації капіталізму. 20. Господарство Стародавньої Греції. 21. Школа економіки пропонування. 22. Економічні погляди Ж. Б. Сея. 23. Господарство Запорізької Січі. 24. Кон'юнктурно-статистичний інституціоналізм. 25. Економічні погляди А. Пігу. 26. Класична школа політичної економії у Франції. 27. Економічні погляди Дж. Гелбрейта. 28. Господарство Стародавнього Риму. 29. Кембриджська школа. 30. Економічні погляди А.Сміта. 31. Світове господарство в період Великих географічних відкриттів.	
6	Тема 6. Еволюція ринкового господарства та економічної думки в країнах Європейської цивілізації (друга половина XVIII –70-і рр. XIX ст.) Питання для самостійного вивчення: 1. Особливості становлення ринкової економіки в Голландії. 2. Особливості становлення ринкової економіки в Англії. 3. Особливості становлення ринкової економіки у Франції. 4. Особливості становлення ринкової економіки в Німецьких князівствах. 5. Передумови та наслідки промислового перевороту у Франції 6. Особливості промислового перевороту у Англії, Німеччині та Австрії в XVIII-XIX ст. 7. Основні передумови та наслідки промислового перевороту та індустріалізації в США 8. Порівняльний аналіз моделей розвитку сільського господарства у США та країнах Європи у XVIII-XIX ст. 9. Причини та наслідки розвитку міжнародних економічних	2

	відносин у XVIII-XIX ст. 10. Зародження ідей класичної політекономії у працях В. Петті та П. Буагільбера 11. Умови виникнення та основні здобутки фізіократії 12. Внесок А. Сміта у формування класичної політичної економії 13. Система економічних поглядів Ж.-Б. Сея 14. Економічне вчення Т. Мальтуса. 15. Наукова спадщина Д. Рікардо 16. Особливості формування та розвитку класичної політичної економії в Україні	
7	Тема 7. Економічна думка монополістичного періоду розвитку ринкового господарства провідних країн Європейської цивілізації (70-ті роки XIX ст. – початок XX ст.) Питання для самостійного вивчення: 1. Передумови виникнення, особливості методології та основні теоретичні концепції маржиналізму 2. Розвиток ідей маржиналізму в працях українських економістів 3. Методології та наукові здобутки представників історично школи 4. Історичні передумови виникнення та загальна характеристика соціалістичних утопій Ш. Фур'є, К. Сен-Сімона, Р. Оуена 5. Передумови виникнення та особливості методології теорії капіталу Карла Маркса 6. Внесок К. Маркса у розвиток світової економічної науки 7. Особливості формування неокласичної теорії та її основні теоретичні концепції 8. Внесок А. Маршала у формування неокласичної економічної теорії	4
8	Тема 8. Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрямки економічної думки в Україні (друга половина XIX — початок XX ст.) Питання для самостійного вивчення: 1. Передумови, наслідки та особливості промислового перевороту в Україні у XIX-XX ст. 2. Господарство України наприкінці XIX – на початку XX ст. 3. Аграрні реформи та їх вплив на розвиток сільського господарства України у другій половині XIX ст. 4. Особливості зародження, форми та наслідки розвитку кооперативного руху в Україні 5. Економічне становище України напередодні I Світової війни 6. Соціально-економічні наслідки I Світової війни для країн	4

	Європи 7. Наслідки I Світової війни для України 8. Економіка України у період відновлення державності 9. Особливості розвитку економічної думки в Україні наприкінці XIX – на початку XX ст.	
	Теми рефератів за змістовним модулем 2: 1. Економічні погляди Д.Рікардо. 2. Теорія “економіки пропонування”. 3. Господарський розвиток України в період боротьби за державну незалежність (1917-1921 рр.). 4. Австрійська школа граничної корисності. 5. Економічні погляди Р. Коуза. 6. Господарський розвиток світу в умовах промислового перевороту. 7. Кейнсіанство, сутність, характерні особливості, представники. 8. Економічні погляди Д. Норта. 9. “Велика депресія”: сутність та наслідки. 10. Утопічний соціалізм, сутність, характерні особливості, представники. 11. Економічні погляди М. Фрідмена. 12. Основні риси господарства СРСР до другої Світової війни. 13. Класична школа політичної економії в Англії. 14. Економічні погляди Дж. М. Кейнса. 15. Ринкова трансформація економіки в країнах Східної Європи. 16. Математична школа. 17. Економічні погляди П. Семюелсона. 18. Основні риси господарства Південної Кореї після другої Світової війни. 19. Американська школа неокласики. 20. Економічні погляди С. Кузнеца. 21. Теорія вартості та її еволюція. 22. Світова економіка у 1914-1939 рр. Становлення системи регульованого капіталізму. 23. Школа раціональних очікувань. 24. Економічні погляди Т. Мальтуса. 25. “Шокова терапія”: сутність та результати здійснення в Україні. 26. Лондонська школа неолібералізму. 27. Економічні погляди В. Парето. 28. Причини економічної кризи 1990-х рр. в Україні. 29. Фрайбурзька школа неолібералізму. Ордолібералізм. 30. Економічні погляди А.Маршала. 31. Теорія неокласичного синтезу.	

9	Тема 9. Економічна думка державно-монополістичного періоду розвитку ринкових економічних систем провідних країн Європейської цивілізації у першій половині ХХ ст. Питання для самостійного вивчення: 1. Передумови та наслідки Світової економічної кризи 1929-1933 рр. 2. Особливості та тенденції розвитку світового господарства у першій половині ХХ ст. 3. Історичні передумови виникнення і методологія кейнсіанства 4. Вплив Дж.М. Кейнса на формування нової методології макроекономічного аналізу 5. Еволюція неокласичної теорії у працях Ф. Еджуорта, І. Фішера, Ф.Хайєка, А. Пігу 6. Становище країн Західної Європи напередодні II Світової війни 7. Особливості розвитку економіки фашистської Німеччини 8. Економічні наслідки II Світової війни 9. Сутність, особливості методології та етапи розвитку інституціональної теорії 10. Основні концепції соціально-психологічного та соціально-правового напрямків інституціоналізму	2
10	Тема 10. Економічна думка періоду еволюції ринкових економічних систем провідних країн світу (50-80-ті роки ХХ ст.) Питання для самостійного вивчення: 1. Динаміка і структурні зміни у світовому господарстві в другій половині ХХ ст. 2. Особливості розвитку нематеріального виробництва в країнах Європи у другій половині ХХ ст. 3. Порівняльна характеристика суті та чинників економічного дива у Німеччині та Японії. 4. Основні форми та напрями розвитку міжнародних економічних відносин у 50-90-ті роки ХХ століття. 5. Причини, терміни та наслідки швидкого економічного зростання нових індустріальних країн (НІК). 6. Порівняльна характеристика економічного розвитку країн з перехідною економікою. 7. Роль Інтернету у світовій системі інформації. 8. Суть глобалізації в період переходу у постіндустріальну фазу розвитку: основні глобальні проблеми у світовому економічному розвитку. 9. Суть транснаціональних корпорацій (ТНК), їх характеристика. 10. Суть індексу розвитку людини (ІРА), його	2

	характеристика по країнах. 11. Умови формування та особливості методології неоліберальної економічної теорії 12. Передумови виникнення та основні здобутки монетаризму 13. Науковий спадок теорії «економіки пропозиції» 14. Передумови формування і основні принципи теорії раціональних очікувань 15. Специфіка та наслідки розвитку міжнародних економічних відносин у другій половині ХХ ст.	
11	Тема 11. Світове господарство та основні напрямки економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець ХХ - початок ХХІ ст.) Питання для самостійного вивчення: 1. Місце Німеччини в сучасному світовому економічному розвитку: реальність і перспективи українсько-німецьких економічних відносин. 2. Місце Франції у сучасному світовому господарстві, інтереси України у Франції. 3. Місце Великої Британії у світовій економіці, проблеми і перспективи українсько-британських відносин. 4. Порівняльна характеристика особливостей неолібералізму в Німеччині, Франції, США. 5. Суть формування нової економічної парадигми наприкінці ХХ – на початку ХХІ століття 6. Порівняльна характеристика суті сучасних концепцій трансформації капіталізму. 7. Роль Інтернету у світовій системі інформації. 8. Суть глобалізації в період переходу у постіндустріальну фазу розвитку: основні глобальні проблеми у світовому економічному розвитку.	4
12	Тема 12. Господарство та економічна думка України за умов адміністративно-командної економічної системи. Питання для самостійного вивчення: 1. Наслідки політики «воєнного комунізму» в Україні 2. Особливості НЕП та її результати в Україні 3. Економіка Української РСР в часи індустріалізації 4. Особливості соціально-економічного розвитку західноукраїнських земель в першій половині ХХ ст. 5. Господарство України в роки II Світової війни 6. Соціально-економічні наслідки II Світової війни для України 7. Джерела та особливості відбудови промисловості України після II Світової війни 8. Розвиток господарства України у другій половині ХХ ст.	4

	9. Особливості розбудови та трансформації агропромислового комплексу України у другій половині ХХ ст.	
13	Тема 13. Відновлення ринкової системи господарства в Україні (останнє десятиріччя ХХ) Питання для самостійного вивчення: 1. Становище економіки України у роки перебудови 2. Особливості ринкової трансформації економіки України після здобуття незалежності 3. Розвиток економіки України на початку ХХІ ст. 4. Внесок вітчизняних науковців у розвиток сучасної економічної теорії 5. Європейська інтеграції: передумови та перспективи для України 6. Характеристика економічного розвитку України за роки незалежності. 7. Суть та наслідки грошової реформи 1996 року: заходи українського уряду щодо зміцнення конвертованості гривні. 8. Причини затяжної економічної кризи в Україні, шляхи виходу з неї. 9. Економічна ситуація в сучасній Україні, вплив на неї боротьби різних політичних партій за владу. 10. Розвиток економічної теорії в Україні у 90-ті роки ХХ століття. 11. Аналіз основних напрямів реформування економіки України в працях вітчизняних та зарубіжних економістів. 12. Економічна думка українського зарубіжжя: історія та сучасність.	4
	Теми рефератів за змістовним модулем 3: 1. Грошова реформа 1996 р. в Україні. 2. Соціально-психологічний інституціоналізм. 3. Економічні погляди Дж. Робінсон. 4. Приватизація в Україні: сутність і наслідки. 5. Соціально-правовий інституціоналізм., сутність, характерні особливості, представники. 6. Економічні погляди Ф. Хайєка. 7. Економічне зростання в Україні: стан і перспективи. 8. Чиказька школа неолібералізму. Монетаризм. 9. Економічні погляди Т. Веблена. 10. Основні риси господарства СРСР після другої Світової війни. 11. Посткейнсіанство, характерні особливості, представники. 12. Економічні погляди Л. Вальраса. 13. ЄС: історія формування та перспективи розвитку. 14. Українська школа економічної кон'юнктури і кооперації. 15. Економічні погляди В. С. Джевонса.	

16. План Маршала та результати його реалізації в країнах Західної Європи. 17. Неолібералізм, характерні особливості, представники. 18. Економічні погляди Й. Шумпетера. 19. Основні риси мануфактурного капіталізму. 20. Українська економіко-математична школа 21. Економічні погляди Дж. Б. Кларка. 22. Основні риси господарства Японії після Другої світової війни. 23. Меркантилізм, сутність, характерні особливості, представники. 24. Економічні погляди Дж. Б'юкенена 25. Економічні перетворення в Китаї (1970-1990-ті рр.). 26. Неокейнсіанство. сутність, характерні особливості, представники. 27. Економічні погляди Р. Стоуна. 28. Господарство Галицько-Волинського князівства. 29. Марксизм, сутність, характерні особливості, представники. 30. Економічні погляди Р. Манделла.	
Всього	36

8. Методи навчання

Для досягнення мети та завдань курсу, впродовж лекційних та семінарських занять передбачено застосування наступних методів навчання:

- за джерелами знань: словесні – розповідь, пояснення, лекція, консультація; наочні – демонстрація, ілюстрація; практичні – практична робота, тестування, ситуаційні завдання;
- за характером логіки пізнання: аналітичний, синтетичний, аналітико-синтетичний, індуктивний, дедуктивний;
- за рівнем самостійної розумової діяльності використовуються методи: проблемний, частково-пошуковий, дослідницький;
- за рівнем інноваційності: ситуаційного аналізу, дискусія, робота в групах.

9. Методи контролю

Навчальна дисципліна «Історія економіки та економічної думки» оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Вона складається з 3-х змістових модулів. Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою в кінці семестру.

Поточний контроль: основними формами поточного контролю є відповіді студентів на семінарських заняттях, розв'язання тестових та ситуаційних завдань на платформі Moodle.

Студент може отримати максимально 15 балів за виконання завдань змістовного модуля 1 (по 3 бали окремо за Темами 1-5 змістовного модуля): письмова відповідь на вибіркове питання до самостійного вивчення – 1 бал;

розв'язання тестового завдання – 1 бал; розв'язання ситуаційного завдання – 1 бал.

Студент може отримати максимально 26 балів за виконання завдань змістовного модуля 2 (сумарно за Темами 6-10; по 3 бали окремо за Темами 6,9-10 та сумарно 20 балів за Темами 7-8): письмова відповідь на вибіркове питання до самостійного вивчення – 1 бал; розв'язання тестового завдання – 1 бали; розв'язання ситуаційного завдання – 1 бал, а по темам 7,8 – виконання творчого завдання у вигляді доповіді на конференцію.

Студент може отримати максимально 11 балів за виконання завдань змістовного модуля 3 (3 бали по Темі 11 і по 4 бали окремо за Темами 12-13 змістовного модуля): письмова відповідь на вибіркове питання до самостійного вивчення – 1 бал; розв'язання тестового завдання – 2 бали по темам 12-13 і 1 бал по темі 11; розв'язання ситуаційного завдання – 1 бал.

Додаткові бали, які може отримати студент у разі недостатньої кількості балів за поточний контроль – 5 балів за кожен змістовий модуль за умови виконання індивідуального завдання у формі реферату (презентації) з обов'язковим його захистом під час проведення викладачем консультацій з дисципліни згідно затвердженого графіку.

Модульний контроль: три модульні контрольні роботи у формі тестування на платформі Moodle. Студент може отримати максимально по 5 балів за кожен модульну контрольну роботу.

Підсумковий контроль: екзамен у формі підсумкового тесту на платформі Moodle. Студент може отримати максимально 30 балів.

За результатами семестру студент отримує підсумкову оцінку за 100-бальною системою, яка розраховується як накопичена сума отриманих балів за всі види поточного, модульного та підсумкового контролю.

Якщо за результатами модульно-рейтингового контролю студент отримав сумарну кількість балів за три змістовні модулі, що не перевищує 49 балів, то студент вважається таким, що не виконав усі види робіт, які передбачаються навчальним планом з дисципліни «Історія економіки та економічної думки» і направляється на повторний курс вивчення дисципліни.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота																Екзамен	Сума
Змістовний модуль №1						Змістовний модуль №2						Змістовний модуль №3					
T1	T2	T3	T4	T5	МК 1	T6	T7	T8	T9	T10	МК 2	T11	T12	T13	МК 3	30	100
3	3	3	3	3	5	3	20		3	3	5	3	4	4	5		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

11. Методичне забезпечення

1. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Історія економіки та економічної думки» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань / Укладач С.С. Залюбовська. Київ: НАСОА, 2021. 150 с. URL: <http://194.44.12.92:8080/jspui/handle/123456789/6521>

2. Методичні рекомендації для підготовки до семінарських занять з дисципліни «Історія економіки та економічної думки» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» / Укладач С. С. Залюбовська. Київ: НАСОА, 2021. 50 с. URL: <http://194.44.12.92:8080/jspui/handle/123456789/6567>

3. Методичні вказівки для самостійної роботи з дисципліни «Історія економіки та економічної думки» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» / Укладач С.С. Залюбовська. Київ: НАСОА, 2021. 51 с. URL: <http://194.44.12.92:8080/jspui/handle/123456789/6505>

4. Тести для самоперевірки, завдання для поточного (модульного) та підсумкового контролю знань здобувачів (в електронній формі, розміщені на платформі Moodle).

12. Рекомендована література

Базова

1. Історія економіки та економічної думки: Підручник. / В.Д. Базилевич, Н.І. Гражевська, Т.В. Гайдай та ін.; за ред. В.Д. Базилевича. Київ: Знання, 2018. 775 с.

2. Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. / Вербова О. С., Вербовий М. В. Львів : Новий світ, 2000, 2019. 391 с.

3. Економічна теорія : (історія економіки та екон. думки, політекономія, мікроекономіка, макроекономіка) : навч. посіб. : Ч. 1 / /Мацелюх Н. П. та ін. ; Ірпінь : Університет ДФС України, 2020. 531 с.

4. Боднарчук Т. Л. Історія економіки та економічної думки : навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський : Ковальчук О. В., 2021. 121 с.

5. Історія політичних та економічних вчень: навч. посібник / Л.С. Любохинець, В.М. Шавкун, Л.М. Бабич; Хмельниц. нац. ун-т. Київ: Центр учбової літератури, 2017. 293 с.

Допоміжна

1. На перехресті парадигм: М. І. Туган-Барановський в історії економічної думки / Л. П. Горкіна; НАН України, ДУ «Ін-т економіки та прогнозування НАН України». Київ: Інститут економіки та прогнозування НАН України, 2021. URL: ief.org.ua/docs/mg/336.pdf

2. Історія економіки та економічної думки: навч. посіб. / за ред. проф. С. В. Степаненка. Київ: КНЕУ, 2010. 743 с.

3. Залюбовська С.С., Фурман С.С., Зюзько К.В. Розвиток нормативно-правових засад залучення іноземних інвестицій у вітчизняній економіці другої половини XIX - початку XX ст. Вісник Університету «Україна». Серія: «Економіка, менеджмент, маркетинг». 2021. №2 (29). С.139-152.

4. Залюбовська С.С., Колупаєв Ю.Б., Токарева К.Р. Теоретичні аспекти історичного розвитку ринку цінних паперів в Україні. Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту. 2019. № 3. С.120-130.

5. Краус Н. М. Історія економіки та економічної думки: структурно-логічні схеми, таблиці, малюнки: навч. посібник. Київ : ЦУЛ, 2017. 496 с.

6. Січевлюк Л.В. Нарис історії економічної думки України кінця XIX – початку XX ст. в особистостях : навч. посіб. Київ : Крок, 2018. 255 с.

7. Юхименко П. І., Леоненко П. М. Історія економіки та економічної думки. Київ: Знання, 2011. 646 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Всесвітній економічний форум. URL: www.weforum.org

2. Офіційний сайт журналу «Економічна теорія». URL: www.etet.org.ua

3. Офіційний сайт журналу «Актуальні проблеми економіки». URL: www.eco-science.net

4. Офіційний сайт журналу «Економіка України». URL: www.economukraine.com.ua

5. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. URL: www.nbuv.gov.ua